

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

БРОЈ 8. У СОМБОРУ 15. АПРИЛА 1880. ГОД. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дониси и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

О УПЛИВУ ШКОЛЕ И ВАСПИТАЊА НА НАРОД.

Равно се зна, да васпитање и учење народа има велики уплив на живот и благостање народа, ал то статистички доказати први је покушао Француз Melier. Он је тога ради испоредио број деце, која школу походе и број становника и самртника у 85 окружија у Француској и нашао је, да је у они окрузи најмање умирања, где је највише школа, и где се школе најбоље походе, и то да је много мање умирање него по средњем броју на целој земљи. А Француз Mesnil испоредио је у исти окрузи висину тела и средњу дужину века љуцког и нашао је, да су људи и највиши и најдуговечнији у они окрузи, где се школе најбоље походе, и то да су много виши и дуговечнији, него што је то по средњем броју на целој земљи. — Још се нашло, да и множење народа иде упоред с мноштвом школа и да су сви становници имућнији у они окрузи, где је школа највише. Истина је, ово зависи и од других прилика, ал најглавније је васпитање и школа. Даље је осведочено, да с незнањем упоред иде сиротиња и болешљивост и раније умирање, те краћи век; а на супрот дужи век, боље здравље, већа снага и веће имање и благостање са више школа, науке и васпитања.

Даље је осведочено, где је више школа и где се ове боље походе, ту и вароши боље напредују и сав народ ту боље и угодније живи, и све боље напредује у благостању, разуме се, кад и школе на то уче и постичу.

Најпосле опазило се и то, да исти народ онде, где нема школа ни науке, неће за ово ни да чује, и противи се свакој новости и самим државним прописима за очување његова здравља и унапређење његова благостања баш за то, што нема школа, те не уме разборито ни да мисли и суди.

О ПРОСТОЈ И РАЗГРАНАТОЈ РЕЧЕНИЦИ.

1. Шта је реченица?*

Шта је ово, Милане? Каж ми шта је читанка? (Читанка је књига). Шта је ружа, Јованка? (Ружа је цвет). Шта је Дунав, Душане? (Дунав је река) и т. д. Шта си ти казао о читанци, Милане? (Читанка је књига). Напиши то овде на табли! Пре но што си ти изговорио нешто о читанци, шта си радио у себи? (Мислио сам). Па чиме си исказао што си мислио? (Речма). Да ли би ми знали, шта си ти мислио о читанци, да ниси то речма исказао? Шта си ти рекла о ружи, Јованка? (Ружа је цвет). Да напишемо и то на табли! Шта си ти морала у себи радити пре но што си казала нешто о ружи? (Морала сам мислити). Чиме си исказала ти своју мисао? (Речма). Шта си ти рекао о Дунаву, Душане? (Дунав је река). Да напишемо и то на табли! Шта си ти морао радити у себи пре но што си исказао шта је Дунав? Чиме си ти исказао ту твоју мисао? и т. д.

Пазите! Ја сам Милана питао нешто о читанци. Он ми је одговорио: „Читанка је књига.“ Али пре него што ће одговорити, он се прво морао промислити, шта ће да одговори, па је онда ту своју мисао изговорио речма зато, да и ми дознамо, шта је он о читанци мислио. Запамтите: *свака мисао изговорена речма, зове се реченица*. Како се зове свака мисао, која се речма изговори? Шта је дакле реченица? (Реченица је речма изговорена мисао.)

Вежбање.

(Усмено.) Каж ми једну реченицу о трави, јабуци, крави, коњу, плугу, цркви, школи, студенцу, торњу, звону, води, киши, цвећу, њиви, шуми и т. д.

(Писмено.) Напишите о свакој ствари, коју у школи видите по једну реченицу.

*) Ово је одломак из дела: „Настава у срп. језику“ за трећи разред основних школа.

2. О подмету и прироку.

WWW.UNILIB.RS

На питања учитељева изговоре деца неколико реченица, које учитељ на школској табли напише. По томе пита:

Прочитај ми прву реченицу, Божидаре! „Читанка је књига.“ Колико има у њој речи? Каква је реч *читанка*? (Именица). Зашто? А каква је реч *књига*? Зашто? Колико дакле именица има у тој реченици? Шта смо казали о читанци? (Да је књига). О којој смо именици говорили? (О читанци). А шта смо казали за читанку? (Да је књига). Видите децо! У овој реченици има две именице. Именица *читанка* показује да смо о њој нешто говорили. А именица *књига* показује оно што смо о читанци казали и т. д. Запамтитите дакле: *она реч о којој се у реченици говори, зове се подмет, а она реч што показује, шта смо о подмету исказали, зове се прирок.* — Која је реч у овој реченици подмет? А која је прирок? Која се реч зове дакле подмет? А која се реч зове прирок?

Вежбање.

1. (Усмено). Учитељ задаје питања, деца одговарају у потпуним реченицама. Реченице се бележе на таблу, те деца изналазе у њима подмет и прирок.

2. (Писмено). Деца пишу диктандо: Штука је риба. Петар је војник. Југовићи су били јунаци. Сава је светитељ. Бранковић је био издајник. Печурка је биљка. Коло је игра и т. д., те после изналазе подмет и прирок.

3. Учитељ напише на таблу ова питања: Каква је вода? Каква је соба? Шта је Јован? Шта је мачка? Шта је крушка? Каква је змија? Шта ради столар? и т. д. а деца их препишу, те после пишу на њи одговоре и изналазе подмете и прироке.

3. О свези.

Кажи ми шта је орао, Мито? (Орао је тица).

Шта је био Бранковић? (Бранковић је био издајник.)
Шта су били Југовићи? (Југовићи су били јунаци).
Учитељ нанише ове одговоре на таблу. Прочитај ми прву реченицу! Шта је у њој подмет? А шта је прирок? Имали осим подмета и прирока још каква реч у реченици? Која је то? Та речица је везује подмет и прирок и зато се зове *свеза*. Како се зове речица је у реченици? Зашто се зове свеза? Које се дакле речи зову свезе? (Тако исто нека их упозна и са свезама је био и су били).

Колико смо делова познали до сад у реченици? Који су то? Запамтите децо: *Све реченице, које се састоје само из подмета, прирока и свезе, зову се просте реченице*. Које се реченице зову просте реченице? Како се зову реченице, које се састоје из подмета, прирока и свезе?

Вежбање.

1.) Напишите просте реченице, у којима ће ове именице бити подмети: Бог, земља, трава, светлост, душа, нада, поштење, човек, лала.

1.) Напишите просте реченице са овим прирочима: Светао, свемогућ, тавна, праведан, брз, течност, облачно.

3.) Напишите по три просте реченице, у којима ће бити свезе: је, је био, су били.

4. О разгранатој реченици.

Учитељ напише на таблу једну реченицу н. пр. *Вода је опасна*. Шта сам написао на таблу? Каква је то реченица? Зашто је проста реченица? Које је подмет? Које је прирок? А које је свеза? Да ли је свака вода опасна? Како би јасније означили, која је вода опасна? (Дубока вода је опасна). Да напишемо и то на таблу! Шта је то, што сам сад на таблу написао? Је ли и то проста реченица? Зашто није? Видите ово није проста реченица, јер смо додали једну реч

подмету. Ова се реченица зове *разграната*. Каква је дакле ово реченица? Зашто је разграната? Којом смо је речи разгранали? Које смо додали ту реч? Зашто смо додали подмету? Како се може дакле проста реченица да разгранана?

Учитељ написао на таблу: *Месо је рана*. Шта сам написао? Каква је то реченица? Зашто је проста? Каква је рана месо? (Здрава). Исажи сад ту реченицу заједно с речју „здрава.“ Да је напишемо! Чему смо додали ту реч *здрава*? Зашто прироку? Каква је сад то реченица? Како се дакле може још проста реченица да разгранана?

Вежбање.

1.) Разгранатајте ове реченице, додавајући додатке подмету: — воће је нездраво; — лишће опада; — дете слуша; — друштво избегавај; — грожђе је слатко; — човек се моли Богу; — глава дугове не плаћа; — коњ се не заиграва; — реч гвоздена врата отвара; — нарав пријатеља не тече; — лађа Дунавом пливи; — ветар из горице дува; — Марко у горици лежи. (Додатци: Зелено; увело; добро; рђаво; зрело; побожан; мртва; мршав; лепа; мрека; лагана; ладан; мртав).

2.) Напишите просте реченице на ова питања и додајте сваком прироку згодан додаток: Каква је књига читанка? Каква је рана млеко? Каква је животиња курјак? Каква је животиња лисица? Како расте детелина? Какав је брег Авала? Каква је река Дунав? Каква је варош Беч? Како сија сунце? Како пева славуј? Како мирише ружа? (Додатци: Корисна; здрава; грабљива; лукава; ниско; висок; дубока; велика; жарко; умилно; пријатно).

3. Ставите додатке подмету и прироку у следећим реченицама: — слуга је — благо; — семе — никне; — пливач — утоне; — чела је — животињица; — тело — се крепи; — свештеник — поучава; — отров —

мори; — људи — праштају; — народ је — гостољубив.
 (Додатци: Добар — големо; добро — брзо; смео — први;
 малена — вредна; човечије — саном; добар — до смрти;
 љут — брзо; милостиви — радо; српски — врло).

Св. Милетић учитељ.

МЕЂУНАРОДНИ ПЕДАГОШКИ КОНГРЕС Г. 1880.

Јавили смо већ у прошлом броју Ш. Л., да ће у септембру бити у Брислу међународни педагошки конгрес. Тада су 50 година, како је проглашена независност Белгије и отуд је поникла идеја, да се тај јубилеј и у педагошком свету величанствено прослави. Ради тога чине се огромне припреме и већ су састављена сва питања, о којима ће се на конгресу већати. Иста обухватају целу педагогику и раздељена су у 6 секција: основна настава, настава у средњим школама, у великим школама, техничким и обртничким школама, слободна настава, задруге и хигијена. Конгрес тежи да дође већањем до истине, а неће доносити никакве закључке. Пре подна радиће секције, после подна пленум; после 6 дана биће свечана завршна седница. Конгрес броји 384 учесника (из Немачке 42, Енглеске 35, Аустрије 22, Бразилије 6, Чили 2, Данске 6, Шпањолске 18, сједињ. држ. североамериканских 2, Француске 29, Италије 21, Нидерланда 29, Португалске 11, Русије 1, Шведске и Норвешке 7, Швајцарске 10, Белгије 143) и прима праве и учествујуће чланове. Први плаћају 20 фран. (учитељи осн. школа 10 фр.) и добијају за то све конгреске публикације забадава. Учествујући чланови плаћају 5 фран. По пословном реду може се већати у свима језицима; говорници смеју само 14 минута да говоре и највише 2 пут о истом предмету. — Поуздано се надамо, да ће наше читаоце занимати изтакнута питања, која се односе на основну наставу, те их с тога ево саопштавамо:

1. У којим границама може се слобода наставе кретати?

Не противи ми се то слободи, кад се иште законом, да јаван учитељ има сведочбу оспособљења и безиректорног моралног владања?

У казненом праву има параграфа, који изричу губитак извесних политичких или грађанских права, као н. пр. изборно право, право туторства, и т. д.; сме ли законодавац у ту категорију да стави и право настављања?

Казнено право угушије све, што може да загрози сигурности државе. У слободним земљама не простире се то угушавање на слободу говора. Кад би се дакле у школи, која је свима приступачна, учило презирање закона, неби ли се онда затварање такве школе прогивило праву слободе говора?

2. Има ли дете право на минимум наставе?

Да ли да закон гарантује то право? Како?

Смеју л' се у том погледу немарни родитељи казнити?

Сме ли се забрањити, да се туђа деца, док не дођу у извесне године, употребљују као радници за новац или бадава?

3. Мора ли основна настава да је бесплатна, и онда, кад су родитељи имућни?

4. Мора ли се у јавним школама предавати веронаука?

5. Какву цељ има настава у народној школи?

Треба ли она да да само извесна знања или јој је задаћа, да јединственом методом развије телесна, духовна и морална својства?

Какве дужности има народна школа погледом на политичко васпитање народно?

6. Да ли су забавишта дала повод основаној критици?

Како се могу иста даље развити и прилагодити местним околностима?

Морају л' се забавиље нарочито за свој позив спремати? Је ли целесходно, да се у основној настави употребљују Фреблова начела и којим би се средствима могло до тог доћи?

7. Треба ли настава у народној школи да је другчија него прва настава оних, који хоће да полазе више школе?

8. Је ли саветно, да се у народним школама научна знања уче под именом науке, којој припадају, или их треба скупити под општим именом „стварна настава“?

Шта треба учити из посматрајућих знаности?

9. Је ли искуство открило препреке, којих се треба клонити у наочигледној настави?

Које је метода очигледне наставе?

10. Какво значење има у народној школи настава из геометрије и цртања?

11. Каква се вежбања могу употребити, да се развије саморадна и мишлење ученика?

12. Каквим вежбањем може се у народној школи развити памтење?

13. Колико се може протезати граматикална настава у народној школи?

У ком је добу дете подобно, да схвати аустралијску језикословну наставу ?

Којим средствима може се помоћи учење језикословних правила? Показивање важности драматике у сравнењу са другим наставним предметима.

14. У ком обиму и како треба повесница да се учи у народним школама ?

15. Како треба музика да се учи и вежба у народној школи ?

О користи зборова.

16. Како да се вежба гимнастика у народној школи ?

Јесу ли пужна вежбања на сирамама? Слободне и редне веџбе.

17. Како треба уредити заједничке излете ученичке ?

18. Како треба да су организовани школски музеји, кад их схватимо као збирке, куда одлазе учитељи са својим ученицима и у којима се они предмети налазе, који се не могу набавити у свакој школи ?

19. Које је за народне школе најбољи систем за одржање реда и најбољи систем бодрења ?

Које је најбољи систем кознења ?

Да ли су нагицања за награде умесна ?

Јесу ли корисне локације и т. д. или награде ?

20. Колико сати треба да су деца дневно у школи ?

Да ли да се задаће израде код куће или у школи ?

Је ли пужан одмор у школи ?

Колико сме свака лекција да траје ?

21. Да ли настава женске деце захтева особено устројство и засебан наставни план ?

До кој доба смеју мушка и женска деца да уживају исту наставу? Је ли умесно, да у таким школама мушка и женска деца седе у истој скамји ?

22. Како треба да су уређене препарандије за учитеље и учитељице ?

Ради чега су добри ингернати? екстернати?

У ком добу да се прима у те заводе ?

Колико разреда треба да имају ?

23. Какав треба да је наставни план за препарандије ?

24. Којим средствима може се учитељство народних школа ободрити ?

Какве користи имају путовања учитеља ?

Којим би се средствима могла иста потпомоћи ?

25. Од какве би користи било, да држава издаје сведочанство о постигнућу за народне школе прописаног изображења, независно од сваке школске посете ?

Белијски наставни савет препоручио је усађање таквих сведочаба, које би се могле добити тек после 18. године.

ДЕЧИЈЕ ИГРЕ.

Прибележио приправник Светозар Арсенијевић.

I. Точкови. (*Игра за мушку децу*).

Подигну се руке у вис, замахне се телом на десно па се дочека на руке, те се онда и ноге претуре на десно. То иде тако на изменце, сад на рукама, сад на ногама. Штогод се брже и вештије ради, тим више изгледа, као да се точак окреће. Точкова је најбоље играти на пољани или на добро пометеном дворишту, да се не би како озледиле руке.

II. Прутак (*Игра за мушку или женску гомилиу деце.*)

Сва се деца поређају у један ред, једно другоме за леђа. Онај, што је на челу, држи горе подигнут прут, а онај најзадњи дотрчи те се маши за прут, док га и не дохвати. Сад он стане на чело а прут уздигне горе, друго дете, што је сада на задњем крају, дотрчи, да се маша за „прутак.“ Ово се и даље тако исто чини док не буде доста ове игре.

III. Слети миш (*миш-миш, шмиш-шмиш триш.*)

Ова се игра игра у затвореном простору, или се у слободном простору (у пољу) постави граница до које се сме ићи. Бројањем се одреди, коме да се свежу очи. Онај, коме свежу очи, стоји на сред игралишта, а други од играча пита га: „На чему стојиш?“ Овај му одговори: „На камену!“ „Шта бројиш?“ „Иглице!“ „Хоћеш ли и нама дати?“ И кад слепи миш рече да не ће, сви се разбегну на четири стране. Појединци чешће задиркују слепог миша, а он, онако свезаних очију, маше на све стране, не би ли кога ухватио. Кога ухвати слепи миш, том се свежу очи, те је он сад слепи миш. Кад пође слепи миш према каквом опасном месту, онда му повикну из дружине: „Не, тамо жеже !“

IV. У кога су оштре маказице (ножице)?

Свако од играча (играчица) узме по комадић дрвета или опеке, да њиме обележи место. Разреде се у коло, на неколико метара далеко један од другог; пусте обележје и стану на њега. Један од играча узме два дрвцета или камичка, те тарући једно о друго, иде редом по играчима и пита: „У кога су оштре ножице?“ Свако му одговори: „У мене су оштре маказице!“ и пошље га другоме. (Н. пр. Иди Љубиши!) Док овај што пита оде тамо, дотле на другоме крају играчи измењују места, а он ваља да се пожури, да које празно место ухвати. Ако ухвати место, онда онај што је остао без њега иде у околострање и пита: „У кога су оштре ножице?“

ПРИРОДНЕ НАУКЕ.

Начело узајмне помоћи.

Дарвин је поставио као начело у природи „борбу за опстанак.“ Колико је постављање тог начела оправдано, то се ипак не може рећи, да оно влада искључиво у природи. Једнострано схватање тог начела произвело је струју, коју данас примећујемо међу изображеним светом, те која прети, да ће нас поплавити песимизмом у најодвратнијем виду. Према том начелу борбе за опстанак поставио је проф. *Кеслер* на 6. конгресу руских природоиспиталаца и лечника, који је држан почетком ове године у Петрограду, „начело узајмне помоћи.“ То начело заступљено је колико код животиња, толико и још већма код човека. Само чврстом заједницом, узајмним помагањем пошло је човеку за руком, да се поине до овог степена цивилизације, на ком се данас налази. Цивилизација човештва има да захвали за свој опстанак и развитак искључиво закону узајмне помоћи и тај закон ће у скорој будућности, тако се нада *Кеслер*, сасвим потиснути нечовечно и сурово начело „борбе за опстанак“. Предавање то саслушано је највећим допадањем.

Колику тошлоту може да поднесе човек ?

Приликом копања тунела кроз С. Готхард обратила се пажња овом питању, јер као што је познато температура расте све већма, што се дубље улази у земљу. У равници расте иста за сваких 20 м. дубине од прилике за 1°; у брду не расте до

душе температура тако јако, али и ту може да нарасте толико, да постане за човека скоро несносна, као што је показало копање кроз С. Готхард. Кад температура околног ваздуха пређе извесну меру, онда се повиси и телесна топлота и ту лежи управо опасност пребивања на таком месту. По искуству, што га стекосмо на људима, који боловаше од грознице, биће без сумње телесна температура од 42° најгорња граница, преко које је немогућан подземни рад; до 40° могло би се још радити, али није саветно. У сасвим суху ваздуху могли би људи да издрже и 50°, али неби смели ништа да раде; радници, који око ватре посла имају, издржаће по свој прилици и вишу температуру; у тропима подносе урођеници као и аклиматизовани добро температуру од 40°. Али ако је ваздух влагом засићен, онда постаје већ температура од 40° за живот опасна. Без сумње могли би људи кратко време да издрже и температуру од 100°, само ако су сасвим мирни; али и ту је први услов сух ваздух. Чињеницама, што их наведосмо, уједно је физиолошки разјашњено, зашто радна снага малакше, кад је врућина; оне нам даље казују, да је прекомерна влага у ваздуху узрок несносном чувству запаре пред кишу.

Вештачки дијамант.

Ј. В. Напвау-у у Лондону пошло је за руком, да зготови вештачки дијамант. Кад се угљик ослобађа из каквог угљиководика у присуству каквог сталног јединења, у ком има азота, а све се налази у великој топлоти и под врло високим притиском, онда упливише азотно јединење тако на угљик, да се исти добије у бистрој, провидној форми дијаманта. Тај вештачки дијамант тврд је као природан дијамант, гребе све остале кристале и кристалине у истом облику као и природан.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(У бачкој жупанији,) која заједно са 4 краљ. вароши броји 613,114 житеља, било је г. 1878—9. свега 386 школа, од којих су 84 опште, а 302 вероисповедне (67 православне). По наставном језику било је 83 српске, 1 српско-мађарска, 2 мађарско-немачко-српске, 9 буњевачке и шокачке, 13 мађарско-буњевачке, 10 буњевачко-мађарско-немачке, 1 немачко-буњевачка, 4 руске, 12 словачких, 2 словачко-мађарске, 137 мађарских, 42 немачко-мађарске и 70 немачких школа. За школу обавезне деце беше 102,327. Од тих полазише школу 76,444 и то: основ-

ну школу 60,809 (32,459 м., 28,350 ж.), опетовну школу 13,585 (7460 м., 6125 ж.), вишу народну или грађанску школу 681 (193 м., 488 ж.), приватне заводе 199 (42 м., 157 ж.) и средње заводе 1170 м. Без сваке наставе остадоше 25,883 (12, 672 м., 13,211 ж.), дакле више него четвртина деце. Српске деце полазило је школу 10938, буњевачке и шокачке 4442, руске 1013, словачке 2807, дакле свега 19200 славенске деце, што је очевидно врло мало. Учитеља је било свега 772 (67 без оспособљења). На школе је потрошено готова новца и у натури 518028 ф. 28 н., отуд на учитеље 398850 ф., долази дакле на 1 учитеља 516 ф. 64 н. Опетовна настава држана је у 208 школа. Осим свију именованих школа беше још 21 забавиште за малу децу (7 приватних), од којих 11 долазе на 4 краљ. вароши; њих је походило 2267 дечице (1168 м. 1099 ж.), а забавиља је било 23 (5 без оспособљења).

(У *горонгалској жуцанији*) било је г. 187⁹, свега 318 школа; од тих беху вероисповедне 155, државне 5, комуналне 145, остале беху приватне школе. Учитеља и учитељака је било 579. За школу обавезне деце беше 86367, од тих долазише у школу 59114. За издржавање школа употребило се готова новца и у натури 331,338 ф., отуд 271,867 ф. на плату учитеља, долази дакле на 1 учитеља 469 ф. 54 н.

(*Српске школе у Сомбору.*) Г. 1878—9 беше у Сомбору за школу обавезне српске деце свега 1049, и то у самом граду 431 (216 м., 215 ж.), а на селиштима 618 (347 м., 271 ж.) Од ове деце ишло је у свакидашњу школу у граду и у предграђима 365 (182 м., 183 ж.), у селиштима 246 (128 м., 118 ж.); у опетовну школу у граду ишло је 59 (19 м., 40 ж.), на селиштима 22 (9 м., 13 ж.); свега је дакле српске нар. школе полазило 692 деце (338 м., 354 ж.). Осим тога полазише исте школе још 4 римске и 2 јеврејске деце, а од српске деце учило се 10 женске у приватном заводу (мађарском) а 26 мушке за школу обавезне деце (од 6—15 г.) у оvd. гимназији. Више од 300 деце није ишло ни у какву школу, али ту су рачуната деца и по оним селиштима, где нема никакве школе. У Сомбору постоје: средсредна мушка школа са 6 раз. и женска са 4 раз., виша девој. школа, 3 основне предградске школе и 7 осн. школа на селиштима. Средсредне и предградске школе служе као вецбаоница оvd. учитељској школи, у њима дела 1 катихета, 7 учитеља и 2 учитељице, у вишој девој. школи 2 учитеља, 1 учитељица, 1 катихета и 1 пом. учитељ. Сва деца имају осим тога заједничког учитеља гимнастике, а вртар варошки поучава девојчице у практ.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

вртарству. У салашким школама има 6 учитеља. Свима тим школама управља управитељ учитељске школе Н. Ђ. Вукићевић. Скоро све школе налазе се у лепим пространим дворанама и снабдевене су прописаним учјелима, и то оне у граду тако, да могу за углед служити свима српским школама. Особито да поменемо писмарице са станивом, које је по плану месног школског управитеља врло вешито направио оvd. столар Тоша Станојевић. Књижница учитељска састоји се из 395, а дечија из 100 комада књига. (В.)

(Школе у Земуњу.) Услед страначког препирања без виших мотива и призивања на места, која нису надлежна за наше школе — нешто, што се на жалост већ уобичајило по скоро свима нашим већим општинама — прети ево српским школама у Земуњу опасност, да изгубе свој вероисповедни значај. Од вис. војеног заповедништва у Загребу стигла је наредба, да се вероисповедне школе земунске не смеју од 1. јан. 1881. више издржавати из благајне политичке општине. Како српски школски фонд не може да издржава све школе, може се слути, каква судба предстоји нашим тамошњим школама, ако у последњи час не оживи у садањим Земуњцима дух старих њихових предака, који су драговољно све што су имали улагали, кад је ваљало очувати име и част српску и свету веру православу. — Услед оставке учитеља Нешковића спојен је од 1. априла 3. женски разред у средњој вароши са 3. мушким разредом.

(Ковински срез у разв. ул. крајини.) Сад ће маја да се наврши година, како се за ковински срез образовала филијална задруга јужно-угарског учитељског збора, једина у великом том збору, где су српски учитељи у већини. Чланова има ова задруга 34 и то: 24 српска, 7 немачка и 3 романска учитеља. Председник је г. Ст. К. Стојадиновић упр. учитељ у Баваништу, перовођа је г. Душан Берић упр. учитељ у Делиблату, а задружни благајник је г. Гаубац, немачки учитељ у Мраморку. У збору говори сваки члан својим језиком, а званичан језик са главним председништвом у Тамишвару је немачки одн. мађарски. Записник се води на српском језику са немачким преводом. Главни рад учитељске задруге врзо се поглавито око учитељске пензије за бивше граничарске учитеље и око петогодишњег доплатака од 10% редовне плате. Петогодишњи доплатак имају сви учитељи у торонталској, а ни један у темишварској жупанији, пошто је сам жупаниски инспектор Марке квинквеналном доплатаку противан из разлога, што исти доплатак није законом ујамчен за све учитеље у Угарској, већ само за учитеље у бив-

пој војеној крајини и то опет само за оне, који су пре год. 1877. за учитеље наименовани. Тако се петогодишњи доплатак у темишварској жупанији не издаје поред свега, што је законом од 1877. б. 19. одељење II. опредељен. Ковинска учитељска задруга обратила се главном председништву са молбом, да гледе издавања квинквеналног доплатака и реализирања законског опредељења гледе учитељске пензије за граничарске учитеље на меродавном месту поради, али би најбоље било, кад би сви учитељи у војничкој крајини сложили се у томе, да једну општу петицију ради пензије високом министарству једном депутацијом отправе, где би и устмено молили, да се и граничарски учитељи у земаљски пензиони фонд приме одн. пензиом осигурају. Ковинска филијална учитељска задруга примиће радо на себе, да све спреми и уреди, ако се покаже у учитељству воље за горњи предлог. Мњења и предлоге у том питању ваља слати на задружног председника г. Ст. К. Стојадиновића у Баваништу. — У бив. белоцркванској регементи постоји још од год. 1860. један фонд под именом *Lehrerworsorgungsfond*, кога је установио обрштер Павелић. Тај фонд износи данас свега 37.373 ф. 9 н. и стоји под управом имовне општине поменуте регементе. У читавој бив. белоцркванској регементи нема више од 70—80 учитеља свију народности и фонд би тај довољан био, да те учитеље с пензијом снабде. Имовна општина донела је закључак, да и тај као и све остале фондове подели на општине у рејону бивше регементе, али је ковинска учитељска задруга у интересу својих 12 чланова, чије општине припадаше бившој белоцркванској регементи, против поделе пензијоног фонда код министарства призив учинила и ми се надамо успешном резултату, јер је фонд и по свом имену и по досадањој својој употреби као пензијони фонд познат и употребљен бивао, а и данас још бива. — Још један рад да напоменем, који је успехом увенчан: Задруга је на том радила, да се ове године у Ковину одржи општа учитељска скупштина јужно-угарских учитеља. Иста ће бити првих дана јула п. р., а трајаће три дана. Четврти дан стављен је у изглед излет у Смедерево. Ми се надамо, да ће српски учитељи из Баната, а и из Срема и Бачке хтети, да нам онда буду мили гости.*) — Ковинска општина чини све спреме, да дочек испадне што свечанији. Читавом интелегентном ставовништву, а наособ општинском начелнику г. Арону Теодоровићу нека је овде јавно признање за његову ревност и заузимање изречено.

(С. К. С.)

*) Само је онда ваљало изабрати време, кад и српски учитељи имају ферије. У.

(*За српске школе у Кикинди*) набавиће се ове године по закључку општинском учила за 1000 ф. Осим тога издаје се сваке године за набаву учила 200 ф. Радујемо се тој ревности за унапређење школе!

(*У Руми*) је како „Застава“ јавља тамошња црквена скупштина закључила, да се „преставком обрати на своју духовну власт, да би ова код кр. зем. владе у Загребу порадила, да се наредба она, којом се дужности комуналних учитеља као црквених појаца прецизују (в. З. број III. Л.), дотично којом су ови решени од те дужности приликом неких светаца и црквених обреда ван круга заповедних благодана, — према потреби наше свете цркве — допуни.“

(*За богоштовље и наставу у Босни*) стављено је, како јављају „Босанско-херцеговачке новине“ у прорачун за 1880. г. 113,600 ф. Од ове суме отпада на штипендије за тамошње младиће 10,600 ф.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

15. *Скупи земљишних резултата* за народних школа (!) V. а у случају (!) и VI. разред и за понављајућу (!) школу. Списан од дра. Гејзе Емериција и Андр. Каранатија приправничких учитеља. *Награђено дело од краљ. угар. министра богочисти и јавне наставе.* Предео А. Поповић. Право превађања и прерађивања придржава се. Дућанска цена 8 н. У Будимпешти, властитост краљ. угар. државе. 1878. Тврдо укоричено 16^о с. 30.

Књижица ова дође нам тек сада у руку, па пошто се препоручује као школека књига, морамо и њу поменути. Није потребно да много говоримо, јер већ наслов ове књиге издаје њену вредност. А ко још више тражи, нека отвори само I. страну где ће наћи: „Наша је земља звезда међ звездама *уједно звездарски земљиш*“ и мало даље „положај земљин у *свекској празнини*“ (о! о!). Не наводимо те реченице као нешто усамљено, него као моделе за већину осталих у том красном делцу. Тако влада преводилац језиком, а стручно знање показује међу осталим на с. 5., где помиње тако зване *енкејове риагице*. Дакле их је више? Хришћане зове г. преводилац „кршћанима“, православне „грчко-несаједињенима“, а што исти ранжирају иза протестаната није по свему што наведосмо никакво чудо. Чудо нам је само, како је могло високо министарство јавне наставе својим ауторитетом да отликује *такав превод*, који се у школи не може никако употребити.

М. Петровић.

Р А З Н О.

(*Саборски одбор*) изабрао је у својој седници од 29. марта за подпредседника др-а Јована Суботића и закључно је, да се овогодишњи ванредни састанак сабора сазове на сасов-дан.

(*Митрополитски савет*) сазват је за 7. април у Карловце. Како чујемо, састаће се школски савет велике недеље.

(*Нову књижару*) отворили су у Новом Саду Лука Јоцић и друг. Г. Јоцић је издавалац „Јавора,“ а позната је тачност и уредност, којом тај лист излази. Исте врлине красиће и нову књижару, која је себи у задатак поставила, да издавалачким послом поради на развиту српске књижевности.

(8. јан. 1888.) навршују се 300 година, како се родио у Дубровнику неумрли наш песник *Иван Гундулић*. Дубровачка омладина мисли да му подигне за тај дан споменик у родном му месту и обратила се ради добровољних приносака читавом Југославенству.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ

У учитељској школи у Београду постављени су: проф. Светозар Милосављевић за професора и управитеља, бив. управитељ накрачке препарандије Димитрије Јосић и суплент Јеврем Илић за професоре.

Учитељ у Кнезу Тимотија Добрин изабран је за учитеља у босанском Броду, намј. учитељ у Врстачу Милош Десанчић наименован је за привр. учитеља у Путинци, учитељ у Шиклошу Ђорђе Дерикладић за учитеља у Шиду, а сврш. приправник Милан Костовић за привр. учитеља у Шиклошу.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се управљајући учитељ у Белој Цркви за српску школу. Плата 400 ф., станарине 100 ф. и 3 хв. дрва. Даље се траже учитељи у Острову и у Крушцици. У првом је месту плата 300 ф., слободан стан и врт, 6 хв. дрва и 2 ф. 20 н. писарине, у другом поред слободна стана и врта плата 300 ф. и 4 хв. дрва. Рок за сва ова места до 30. апр. п. р. Молбенице (маџарски писане) шаљу се управном одбору тамнишке жупаније.

 БРОЈЕМ ОВИМ ИСТИЧЕ ПРЕТПЛАТА СВИМА ОНИМ ПОШТОВАНИМ ГГ. ПРЕДВРОЈНИЦИМА, КОЈИ СУ СЕ ПРЕТПЛАТИЛИ СА 1 Ф., ТЕ ИМ СЕ НЕЋЕ ВИШЕ ЛИСТ ШИЉАТИ, АКО ПРЕТПЛАТУ НЕ ПОНОВЕ.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.